

Гуменюк Софія Олександрівна

студентка 5 курсу

спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Терещенко Н.М.,

доцент кафедри бібліотекознавства та інформології, кандидат педагогічних наук

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ЯК МЕТОД ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ В УПРАВЛІННІ

У зв'язку з інформатизацією усіх сфер життєдіяльності інформація є невід'ємним елементом управління та унеможливорює функціонування його суб'єктів. Сукупність інформаційних процесів, пов'язаних зі збором, пошуком, переробкою інформації, необхідних для якісного та ефективного процесу управління, називається інформаційно-аналітичною діяльністю [6, с. 39]. Вона посідає одне з провідних місць в системі управління будь-яких організацій, установ чи підприємств.

Інформаційно-аналітична діяльність має дві складові: інформаційну та аналітичну. Аналітична діяльність – це напрям інтелектуальної діяльності людей, що спрямовується на вирішення певних завдань, які виникають у різних сферах життєдіяльності [4, с. 8]. Основою аналітичної діяльності є аналіз, що є обов'язковим процесом здійснення інформаційно-аналітичної роботи. Під аналізом вітчизняний науковець Варенко В. розуміє: «деяку сукупність прийомів мислення, уявне розкладання цілого на складові частини, яке дозволяє отримати уявлення про будову досліджуваного об'єкта, його структуру, частини» [2, с. 55]. Наразі не існує однозначної класифікації аналізу. Найбільш поширеним є розподіл аналізу на такі види [1]:

- за періодичністю проведення: щоденний, тижневий, декадний, місячний, квартальний, річний аналіз;
- за обсягом питань, що вивчаються: аналіз повний, вибіркового (тематичний, локальний);
- за метою та характером дослідження: аналіз попередній, оперативний, підсумковий, перспективний;
- за суб'єктами дослідження (користувачами інформації): аналіз внутрішній, зовнішній (дистанційний, рейтинговий, порівняльний), народно-господарський;
- за аспектами, методами дослідження, інформаційною базою: аналіз фінансовий, управлінський, операційно-вартісний, стратегічний.

Специфічним видом аналізу є аналіз ризиків. Аналіз ризиків – це процедури виявлення факторів ризиків і оцінки їх значимості, включаючи оцінку ризиків і методи зниження ризиків або пов'язаних із цим несприятливих наслідків. Метою аналізу ризику є отримання потрібних відомостей (інформації) про структуру, властивості об'єкта та наявні ризики. Основним призначенням

аналізу ризиків є отримання необхідних даних для прийняття рішень з приводу проблемних ситуацій та передбачення заходів захисту від можливих фінансових витрат [3].

Процедура проведення аналізу ризиків складається з наступних етапів [3]:

- виявлення та оцінювання потенційних ризиків;
- вибір методів впливу на ризики з порівнянням їх ефективності;
- прийняття рішень на підставі аналізу;
- вплив на ризики: зниження, збереження або передача;
- контроль результатів.

Фахівці з ризик-менеджменту поділяють аналіз ризиків на 2 види: якісний та кількісний. Результати проведення якісного аналізу ризиків служать вихідною інформацією для проведення кількісного аналізу. Кількісний аналіз ризиків дає можливість кількісно визначити розміри окремих ризиків підприємства в цілому, щоб передбачити, яку суму та за яких умов можна витратити [5].

Найпоширенішими ризиками в управлінні підприємством є змінність попиту споживачів, формування альтернативних видів продукції, зростання обсягів виробництва продукції у конкурентів, підвищення цін на матеріали, нестача оборотних коштів, соціальні ризики, погіршення рівня кваліфікації кадрів, зменшення рівня заробітної плати, підвищення ставок податків тощо. Для того, щоб знизити ризик, використовуються певні методи оцінки ризиків [7, с. 133-134]:

- статистичний метод – визначення рівня ризику за допомогою аналізу статистичних даних діяльності підприємства;
- експертний метод – аналіз даних діяльності підприємства, оцінка вірогідності виникнення певних подій та витрат;
- розрахунково-аналітичний метод – використання прикладних математичних моделей під час оцінки ризику;
- метод доцільності витрат – розподіл витрат підприємства;
- аналітичний метод – побудова діаграм залежності підприємства від чинників ризику та визначення критичних значень;
- економіко-статистичний метод – визначення рівня ризику фінансового ризику, дисперсію, середньоквадратичне відхилення та коефіцієнт варіації;
- метод аналогів – визначення рівня ризику за окремими найбільш масовими операціями підприємства, використовуючи як власний досвід, так і досвід конкурентів;
- аналіз чуттєвості – зміна ефективності проєкту за певної зміни одного з параметрів проєкту;
- метод «сценаріїв» – розроблення сценарію розвитку проєкту в декількох альтернативних варіантах;
- метод Монте-Карло – використання імітаційних моделей для розробки багатьох сценаріїв, застосування таких величин, як чистий дисконтований дохід та інтегральний ефект.

За результатами аналізу складаються звіти, що містять: опис ризиків, механізми їх взаємодії та інтегрований ефект, заходи щодо необхідного захисту від ризиків, інтереси всіх зацікавлених сторін у подоланні загрози надто

серйозного ризику; оцінку виконаних експертами процедур аналізу ризиків, використаних ними для одержання висновків; опис ступеня впливу кожної складової ризику на інтегрований ефект розподілу відповідальності між різними суб'єктами [3].

Отже, аналіз ризиків є необхідною складовою інформаційно-аналітичної діяльності будь-якого підприємства, адже його функціонування на ринку є неможливим без викликів та загроз, що можуть з'явитися в непередбачуваний момент. Для ефективного управління діяльністю підприємства слід виявляти ризики, оцінювати їх ступінь, стан та вплив, розробляти варіанти їх усунення та подолання, розробляти звітність з висновками щодо проведеного аналізу для уникнення розглянутих ризиків і загроз у майбутньому. Аналіз ризиків як метод здійснення інформаційно-аналітичної роботи підприємства потребує подальшого дослідження з початком впливу новітніх інформаційно-обчислювальних технологій, програмного забезпечення та штучного інтелекту на процес здійснення такого аналізу.

Список використаної літератури

1. Аналіз банківської діяльності. Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко. К.: КНЕУ, 2004.

URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/116/54/>

2. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. Київ: ун-т «Україна», 2014. 417 с.

3. Герасимчук Н.А. Економічні і фінансові ризики: навчальний посібник. НУБіП України. Київ: Компринт, 2015.

URL: https://pidru4niki.com/86189/ekonomika/ekonomichni_i_finansovi_riziki

4. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. К.: Кондор, 2012. 224с.

5. Ризик-менеджмент і оцінка ризиків. Будуй своє. URL: <https://buduysvoe.com/publications/ryzyk-menedzhment-i-ocinka-ryzykiv-na-storozhi-zahystu-vashogo-biznesu>

6. Філіпова Л.Я., Захарова І.В. Аналітична складова інформаційної діяльності: уточнення сутності, ознак і процесів. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2009. Вип. 28. С. 44–52.

7. Швець Ю.О. Ризики в діяльності промислових підприємств: види, методи оцінки та заходи подолання ризику. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 17(2). С. 131-135.